

Kapitola 3

Po hlubším vhledu do problematiky Hipoterapie ve fyzioterapii a ergoterapii (HTFE) opět zasypávám dotazy paní Bc. Moniku Šťastnou Kohoutovou, předsedkyni České hiporehabilitační společnosti (dále ČHS) a specialistku pro Hipoterapii ve fyzioterapii a ergoterapii (dále HTFE) v pražském Sdružení SRAZ – Společně za radostí a zdravím, z. s. Dnes nad tématem dalších oblastí hiporehabilitace.

Krásný den, Moniko, ačkoli vím, že se věnuješ oblasti HTFE, zasvětiš nás také okrajově do tajů dalších oblastí hiporehabilitace? Čím konkrétně se zabývá Hipoterapie v psychiatrii a psychologii (HTP)? O jakou cílovou skupinu pacientů zde jde?

HTP je oblast, která se primárně zaměřuje na duševní a psychický stav daného jedince. Původně to byla doména psychiatrických nemocnic (PN) a i v dnešní době v psychiatrických nemocnicích HTP probíhá, např. v PN Kosmonosy apod. V posledních letech se ale rozšířila HTP i do sféry nestátních neziskových organizací. Např. pod ČHS je několik středisek, která fungují mimo zdi psychiatrických nemocnic a HTP poskytují. Základem je odborný personál, a to v tomto případě nejčastěji psychiatr, psycholog nebo psychoterapeut se specializačním kurzem pro HTP.

Cílovou skupinou mohou být jak dospělí, tak děti. Terapie je zaměřena na stabilizaci psychického stavu. Při HTP se dá s koněm pracovat jak ze hřbetu, tak se velmi často se využívá i práce ze země, práce ve skupinách a aktivity v prostředí stáje. Pomocí činností např. ve stáji si pacienti při současné hospitalizaci v PN obnovují denní režim, který jim nemoc pozměnila. Zároveň může jít i o ambulantní formu terapie, kdy pacienti nejsou jen lidé s psychiatrickým nálezem, ale např. lidé po těžkých životních situacích. V posledních letech tu máme také situace, kdy se zhoršil psychický stav mnoha do té

HPSP - práce ze země

v důsledku opatření přijatých v souvislosti s pandemií Covid 19; důvodem pak bylo např. sociální vyloučení a důsledky z něj plynoucí.

Naposledy jsi nám vysvětlila, že obory HTFE a Hiporehabilitace v pedagogické a sociální praxi (HPSP) se fakticky mohou prolínat nebo na sebe navazovat. V čem tedy HPSP spočívá a jaká je indikace této metody?

HPSP je oblast, která se zaměřuje na pedagogické a sociální dovednosti daného jedince, ne v primární řadě na jeho fyzický stav. To je ten hlavní rozdíl oproti HTFE a hlavní důvod, kdy indikovat HPSP. Složitější je to v situaci, kdy daný jedinec má jak fyzický, tak i mentální, sociální či kognitivní deficit. Pak hraje roli to, který z těchto deficitů/handicapů/znevýhodnění v dané době převládá. Minule jsme ukazovali případ na dítěti s Downovým syndromem, kdy zpočátku je nutné ovlivnit motoriku dítěte, aby se kvalitně rozchodilo a tedy je na místě docházení na lekce HTFE. Jakmile je ale dítě po fyzické stránce kompenzováno, může přicházet na řadu oblast HPSP pro podporu pedagogických a sociálních dovedností, neboť v tu dobu jde často již o dítě ve školním věku.

Hiporehabilitace je obecně oborem multidisciplinárním a je vždy výhodou, když konkrétní odborník zná ve svém okolí odborníky z dalších oblastí HR a může tak klienta případně doporučit k péči v jiném středisku, které je pro něj vzhledem k diagnóze aktuálně vhodnější. Někdy se stává, že instruktor HPSP, který nemá anatomické vzdělání (pozn. k oblasti HPSP jej nepotřebuje), přijme do své péče klienta, který by měl spadat do HTFE (např. pro ukázkou - klient se subluxací či luxací kyčelních kloubů). Ve chvíli, kdy takového klienta posadí na koně a neuvědomí si specifika jeho diagnózy, dostává klienta do velmi nebezpečné situace a může mu po zdravotní stránce hodně ublížit. Zde je na místě daného klienta nepřijmout do HPSP a přesměřovat jej od počátku do oblasti HTFE. A obráceně to samozřejmě funguje stejně.

Foto: archiv ČHS - středisko Vladykův dvůr, z.s.

HPSP - práce ze země

Foto: archiv ČHS - středisko Vladykův dvůr, z.s.

HPSP je metoda určená pro děti i dospělé a může jít opět o techniky jak ze hřbetu koně, tak i ze země či aktivity v prostředí stáje. Velmi často se v této oblasti využívá skupinové terapie s ohledem na dynamiku skupiny a často se pracuje s větší skupinou koní a využívá se tak přenosu dynamiky koňského stáda na skupinu klientů.

Jsou nějaké věkové a popř. i jiné limity této metody?

Limity spíše žádné nejsou. Právě tím, že se zde používají i jiné techniky než jen práce ze hřbetu koně, dají se volit postupy odpovídající jak věku klienta/uživatele, tak i jeho celkovému či aktuálnímu stavu.

Jak taková lekce HPSP probíhá?

Možností je mnoho a vždy záleží na tom, čeho chce daný instruktor s konkrétní skupinou/jedincem v daný okamžik docílit.

V souvislosti s tím se mi vybavuje jedna lekce HPSP, která probíhala kdysi u nás, ve Sdružení SRAZ. Šlo o školní kolektiv dětí ve věku cca 10 - 11 let. Byl zde chlapec s „enormně“ vysokým sebevědomím a naopak děvče – „outsider“, které si vůbec nevěřilo. Úkolem každého z dětí bylo přistavit jednoho z našich koní k hiporehabilitační nasedací rampě. Cíleně jsme zvolili pro každé dítě konkrétního koně, a to podle specifik dítěte i daného koně. Chlapec dostal klisnu, která byla velmi sebevědomá a pokud se člověk na daný úkol plně nesoustředil, nebyl pro ní problém

jeho pokynům nevyhovět. Přistavení k rampě v tomto případě dopadlo tak, že klisna chlapce na několik pokusů kolem rampy „protáhla“ a přistavení se tedy vůbec nepovedlo. Naopak děvče dostalo klisnu, která byla velmi jemná, svědomitá a empatická. Navíc měla enormní ochotu vyhovět sebemenšímu požadavku člověka. Tento dívčí tým tedy přistoupil k rampě na první pokus. Výsledkem této lekce bylo to, že chlapec zažil pro něj nezvyklý pocit neúspěchu a naopak dívka zažila pro ní velmi vzácný pocit úspěchu. Nejen, že to

ovlivnilo konkrétně je dva jako osobnosti, ale celá akce probíhala před zraky jejich spolužáků a došlo k „rozbourání stereotypů rolí“ v jejich kolektivu. Zamíchalo to tedy dynamikou a „hierarchií“ v této třídní skupině. Tato lekce však mohla proběhnout se správným výsledkem jen díky cílenému vhodnému výběru koní dle jejich povah a chování, jež musí být instruktorovi detailně a dobře známé.

Paravoltiž

Foto: archiv ČHS - středisko Epona, z.s.

Paravoltiž

Zdroj: fb Paravoltiž Epona Brno & JK FANY Hostěnice

HTP - skupinové cvičení při kurzu

Foto: archiv ČHS - středisko Epona, z.s.

Paravoltiž

Zdroj: fb Paravoltiž Epona Brno & JK FANY Hostěnice

Děkuji, Moniko, za tvůj čas a těším se opět příště, tentokrát při povídání o kontaktní terapii.

V našem minulém povídání mě velice zaujala zmínka o paravoltiži. Přiznám se, že vůbec netuším, o co jde. Přiblížíš, prosím, více toto téma?

Paravoltiž je součástí tzv. parasportu (parajezdectví). Dále sem spadá paraparkur, paradrezura, parawestern a paravozatajství. Paravoltiž je však v ČR nejčastější a máme s ní velké úspěchy - česká paravoltiž je dobře známá i na světové scéně.

Jak je vidět na fotografii, kůň na lonži kráčí v kroku na kruhu a na jeho hřbetě provádí cvičenec/cvičenci svou sestavu. Bývá to jedinečný zážitek, jelikož jde o propojení cvičení, krásných kostýmů a hudby; je to opravdu umění.

Jde tedy též o terapeutickou metodu? Jaká je zde indikace a cílová skupina klientů/pacientů?

Zde jde spíše o sportovní disciplínu, nicméně pro lidi s nějakým znevýhodněním/handicapem. Začínali dříve v některé z oblastí hiporehabilitace (HTFE, HPSP, HTP) a následně se přesunuli do oblasti parasportu. Nicméně i zde zůstává zachován výrazný terapeutický účinek, jelikož i přes jejich znevýhodnění se mohou věnovat sportu, a to i na vrcholové úrovni. V neposlední řadě je to motivuje např. udržet si váhu, kondici a celkově na sobě pracovat.

Představuji si, že vzhledem ke sportovnímu zaměření této oblasti se tedy asi mohou používat sportovní koně. Člověk s handicapem sedící např. na dostihovém koni je pro mne trochu děsivá kombinace. Jak to tedy s výběrem koní je?

V paravoltiži se často využívají koně terapeutičtí, kteří působí např. i v oblasti HTFE. V dalších oblastech parasportu jde často o koně sportovní. Kůň musí splňovat kritéria pro daný sport, často na vysoké úrovni. Plus k tomu je připravován s ohledem na konkrétní specifika daného parajezdce.